

Pr. asist. univ. drd. Ionel Ostache

VOTUL ASCULTĂRII ÎN MONAHISM

Calea care duce la desăvârșire pe monahii din mănăstirile de obște este ascultarea. Scopul votului ascultării ca și ale întregii asceze monahale este redobândirea harului și comuniunii originare cu Dumnezeu.

Intrând în viața de obște, care este asemănată de Sfinții Părinți cu raiul și reprezintă „*cerul pe pământ*“, monahul luptă să se lepede de vechiul Adam, căzut din comuniune cu Dumnezeu din cauza neascultării și se străduiește să se îmbrace în veșmântul smereniei. Noul Adam, Hristos, Care S-a făcut ascultător până la moartea pe Cruce (Filipeni 2, 8) pentru a ne scoate din robia morții și a păcatului.

Călătorind spre cer, monahul a lepădat complet voia proprie și a pus în fața sa numai voia lui Dumnezeu de Care ascultă cu sfințenie. El știe sigur că voia lui Dumnezeu îi este comunicată atât prin părintele său duhovnicesc, cât și prin frații săi întru Hristos, iar uneori o poate afla și din tainica descoperire a inimii sale purificate de rugăciune. Ascultarea sinceră și jertfelnică îi aduce monahului adevărata libertate pierdută odinioară. Smerit, curat la suflet și plin de evlavie, monahul este asemenea îngerului, neîngrijindu-se de nimic altceva decât să facă voia lui Dumnezeu și să slujească plin de zel mântuirea aproapelui, lucruri care îi vor aduce comuniunea eternă cu Dumnezeu care începe încă de pe pământ, printr-o cale luminată de harul dumnezeiesc. Venind la mănăstire, monahul se leapădă de convingerile sale și „*elimină din mintea sa tot ce are rău*“¹, ca apoi, verificat sub auspiciile părintelui său duhovnicesc să-și așeze în altă ordine și măsură ceea ce are bun, iar locul golit de obiceiurile rele să-l umple cu ceea ce va dobândi prin ascultarea de mai-marii săi.

Renunțarea monahală este exprimată în exterior prin retragerea din

1. Vladimir Lossky, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, Editura Anastasia, București, 1993, p. 173.

lume, dar sensul ei profund interior, motivat de ascultare e lepădarea de voia proprie. Cuviosul Nichita Stihatul ne învață că în lepădarea de lume cu scopul curățării sufletești trebuie să punem accent pe latura interioară: „... *fugi în pustia lepădării de voia ta și depărtează-te de lume. Dar de care? De pofta ochilor trupești, de mândria gândurilor și de amăgirea celor văzute*“².

Astfel, monahul renunță la lume și devine mort pentru ea prin tăierea voii sale, iar mintea sa, datorită desprinderii de obiceiurile vechi și de patimi, începe să se curățească. Prin însuși faptul îmbrăcării hainei monahale călugărul intră în lumea nouă a ascultării de Hristos, care se face prin moartea față de voința proprie și prin încetarea de a se folosi de lucruri și de oameni în sens egoist; el își întoarce gândul de la lume și de la sine spre Dumnezeu și își pune sufletul în slujirea cu jertfire de sine în scopul mântuirii sale și a semenilor săi.

Călugărul, prin tăierea voii sale, se ostenește toată viața. Ca un martir: să nu nădăjduiască în gândurile lui și niciodată să nu facă voia lui. Ci orice va face, să fie cu întrebarea egumenului sau a starețului și a economului³.

Scopul retragerii din lume a monahului nu este unul egoist, făcut din teama responsabilităților sociale, ci el izvorăște din necesitatea imperioasă pe care o simte monahul de a-și curăța sufletul de patimi prin ascultare și prin neîncetata tăiere a voii proprii. Monahul simte că tentațiile lumii îi împiedică lucrarea de purificare a sufletului, iar Sfântul Isaac Sirul ne învață că: „...*dacă privirile slăbiciunii sunt depărtate de om, atunci omul nu este primejduit într-un dublu război dinlăuntru și din afară*“⁴.

Lepădarea de lume este temelia nevoițelor, iar din această cauză „... *este bine ca la început să ne dăm toată osteneala spre a forma în noi un bun obicei și o bună așezare sufletească*“⁵.

Sfântul Ioan Scărarul definește călugărul spunând: „*Călugăr este cel ce supune firea sa unei sile neîncetate și simțurile sale unei paze neîntrerupte. Călugăr este cel ce și-a făcut trupul neîntinat, gura curățată și mintea lumi-*

2. Colectiv, *Cuvinte despre ascultare*, Editura Anastasia, București, 1997, p. 150.

3. Sfântul Teodor Studitul, *Cuvinte duhovnicești*, Editura Episcopia Ortodoxă, Alba Iulia, 1994, p. 152.

4. Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoiță*, Editura Bunavestire, Bacău, 1997, p. 363.

5. Arhimandrit Ioasaf Popa, *Temeiurile vieții monahale de obște*, Editura Anastasia, București, 1998, p. 189.

*nată*⁶, iar Sfântul Vasile cel Mare subliniază că „... *monahii cei adevărați nu au voie proprie, ci se nevoiesc să câștige ascultare curată*”⁷.

Sfântul Maxim Mărturisitorul învață că „*înfrânarea de la împlinirea vocii proprii este lepădarea și ascultarea adevărată după Dumnezeu. Doar prin ostenele și necazurile ascultării sufletul monahului se curăță de întinăciunea păcatului*”⁸. În mănăstire „*ascultarea este liberă și absolută, necondiționată*”⁹. Viața duhovnicească în obștea monahală începe cu ascultarea care întreține căldura și râvna spirituală a evlaviei călugărului. Monahul îl are ca model pe Hristos Care a ascultat până la moarte pe Cruce (Filipeni 2, 8). Călugărul aduce supunerea sa sinceră din convingerea credinței în mântuire ca pe o jertfă a libertății sale pentru Dumnezeu. Venind la mănăstire, novicele începe lucrarea de purificare a voinței și a cugetului prin ascultarea materială care o anticipează pe cea spirituală.

Starețul poate cunoaște starea duhovnicească a novicei din exactitatea și certitudinea cu care acesta execută treburile practice; din aceasta se deduce chemarea lui spirituală și puterea lui de dăruire și de jertfire în numele lui Hristos. Deci, nu fără temei, începătorul este pus uneori la unele încercări exagerate ale ascultării duhovnicești, scopul fiind acela de a-i testa vocația pentru „oștirea lui Hristos”. Novicele cu chemare deosebită va răspunde la orice ascultare și la orice poruncă adresată cu o inimă sinceră și spontan, prețuind nu valoarea ascultării, ci datoria de a asculta. Tradiția acestui tip de ascultare își are originea de la Părinții pustiei Egiptene. Ascultarea adevărată, sinceră și deplină care este chintesența vieții duhovnicești, înseamnă împlinirea imediată a oricărei ascultări, fără a judeca cele poruncite de stareț. În Patericul egiptean surprindem câteva exemple de ascultări „strâmbe” în care ucenicii i-au urmat pe părinții lor prin ascultarea desăvârșită. Ascultarea este o scară cerească și trebuie îndeplinită întreaga viață a monahului, cum precizează Sfântul Varsanufie: „...*dacă este cineva ucenic adevărat, îl ascultă întru toate pe avă al său până la moarte și se zidește prin toate*

6. Sfântul Ioan Scărarul, *Scara raiului*, Editura Amarcord, Timișoara, 198, p. 46.

7. Colectiv, *Sfaturi la intrarea în monahism*, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Paisie Velicikovski, Nichifor Teotokis, Editura Anastasia, București, 1998, p. 61.

8. Ioan C. Teșu, *Teologia necazurilor*, Asociația filantropică medicală creștină Christiana, București, 1998, p. 67.

9. † Antonie Plămădeală, dr. Mitropolitul Ardealului, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Ed. Pronostic, Axios, București, 1995, p. 115.

*cele pe care le face acela și nu îndrăznește să judece ceea ce a zis el*¹⁰.

Ascultare necondiționată, „oarbă“ sau ascultare fără discernământ înseamnă executarea poruncilor fără a le supune judecății proprii. Sfinții Părinți porunceau ucenicilor să înfăptuiască ascultări care păreau lipsite de sens pentru a-i scuti de mândrie și de eventualele înfrângeri morale suferite din cauza împlinirii voii proprii. Doar prin supunere desăvârșită ucenicii învățau ascultarea necondiționată. Exemplul clasic de ascultare necondiționată îl găsim tot în Pateric. Este vorba de avă care a răsădit „un lemn uscat“ și a poruncit ucenicului: „... în fiecare zi adapă acest lemn cu câte un ulcior de apă până când va face roadă. Și apa era departe de dânșii, încât se ducea de cu seară și venea dimineață. Iar după trei ani, a înverzit lemnul și a făcut roadă și luând bătrânul rodul lui, l-a dus la biserică zicând fraților: luați, mâncați rodul ascultării”¹¹.

Ascultarea, care uneori la prima privire pare lipsită de logică, are ca scop vindecarea ucenicului de raționalitate, de pondere subiectivă, de închiderea în sine, de mândrie; ea urmărește dobândirea încrederii în părintele duhovnicesc, câștigarea smereniei și așezarea sub voia lui Dumnezeu. „*E capabil de ascultare necondiționată doar monahul care înțelege corect sensul ei și și-o asumă sincer*“. Prin intrarea în obștea monahală și prin ascultare, monahul își simplifică viața și își curățește sufletul ajutat de stareț și de frați, în lupta cu patimile sale. În urma executării ascultării monahul dobândește o îmbunătățire sufletească de neexprimat în cuvinte, el răspândește în jur bucuria ascultării curate de Dumnezeu. Deci ascultarea ar fi un mijloc de dobândire a sfințeniei; ea se realizează și se încheagă în timp, dar se prelungește și se reflectă în veșnicie, căci după cum măsura faptelor bune nu are sfârșit, la fel și ascultarea călugărească ține de veșnicie. Ea începe cu supunerea motivată și se desăvârșește cu cea spirituală. Iar ascultarea spirituală nu încetează niciodată, ea crește până la virtutea iubirii. Sfântul Efrem Sirul se exprimă în acest sens: „*cel care are ascultare cu toți se unește prin dragoste*”¹². Ascultarea are și rostul de a-l apropia pe monah de ceilalți; de asemenea ajută la sporirea în virtuți și la mântuire. Prin ascultarea în mănăstire „*monahul deprinde tăierea desăvârșită a voii proprii*”¹³,

10. Colectiv, *Cuvinte despre ascultare* (Sf. Varsanufie), Editura Anastasia, București, 1977.

11. *Patericul egiptean, ce cuprinde în sine cuvinte folosite ale sfinților bătrâni*, Arhiepiscopia Ortodoxă Alba Iulia, 1999, p. 102.

12. Colectiv, *Cuvinte despre ascultare*, Editura Anastasia, Buscurești, 1997, p. 62.

fiind întărit pe drumul sfințeniei în mod concret de ajutorul, de susținerea, de înțelegerea sinceră a fraților, a starețului, a părintelui duhovnicesc, care îl ajută în căderi, îi sunt părtași la bucurii și îi asigură pacea și fericirea duhovnicească. Prin ascultare monahul „*se mântuiește, se ordonează și se cunoaște pe sine*¹⁴.

Limita ascultării în această viață este moartea; deoarece monahul dacă a primit o poruncă, se cuvine a o asculta, chiar dacă ar trebui să sufere de moarte pentru poruncă decât să neglijeze îndeplinirea ei.

Monahii trebuie „*să aibă urechi deschise spre ascultare, mâini gata spre îndeplinirea celor ce au auzit*“¹⁵, făcându-se asemenea unui vas curat în care Dumnezeu își pune darurile Sale. Ascultarea, spune Sfântul Vasile cel Mare „*este capul viețuirii de obște*“¹⁶. Cei care vor să viețuiască desăvârșit în viața de obște, trebuie să arate starețului toată supunerea și credincioasă ascultare.

Monahii adevărați nu caută explicații pentru cele ce le sunt poruncite, ci execută lucrarea poruncită întrebând și învățând cu bună cuviință și cu dorita cucernicie numai cele de folos pentru mântuirea lor. Monahul trebuie să se îngrijească și să se preocupe cum să îndeplinească ascultarea cât mai bine, ca să-i fie lui Dumnezeu bine plăcut și oamenilor folositor. Cuviosul Ioan Pustnicul îi sfătuiește pe începători să-și întrebe starețul în orice fac: „*Și orice îți va zice, fă, neadăugând, nici schimbând ceva*“¹⁷.

Sfântul Ioan Casian precizează: „*nimeni nu va putea să se desăvârșească împreună cu frățimea în viața de obște, dacă nu-și omoară mai întâi voile prin ascultare*“¹⁸. Monahul îi cere lui Dumnezeu să-I facă voia pe care el o acceptă liber prin îndeplinirea poruncilor mai marilor săi și și-o asumă din ce în ce mai serios în timp, pentru ca după o anumită perioadă să înțeleagă că, de fapt, voia lui Dumnezeu e voia lui adevărată. Lăsarea în voia lui Dumnezeu e firească celor ce renunță la orice judecată proprie pentru a o primi pe cea a lui Dumnezeu. Pentru monahi, moartea lui Hristos este cel mai puternic argument pentru ascultarea sa jertfelnică, deoarece el știe

13. Toma de Kempis, *Urmarea lui Hristos*, Editura Buna Vestire, Bacău, 1996, p. 32.

14. Sfântul Isac Sirul, *op.cit.*, p. 80.

15. Apud, *Cuvinte despre ascultare*, p. 13.

16. *Ibidem*, p. 26.

17. *Cuvinte despre ascultare*, Editura Anastasia, București, 1977, p. 75.

18. *Ibidem*, p. 84.

că Dumnezeu nu-Și descoperă voia decât celor smeriți. Inițial monahul se supune părintelui său duhovnicesc, iar apoi se lasă desăvârșit în voia lui Dumnezeu. Iar prin supunere și ascultare sufletul călugărului se face ca un aluat din care Duhul Sfânt face pâinea cea bună. Lepădându-se de sine, monahul se dăruiește lui Dumnezeu. Lepădării de sine îi urmează luarea Crucii și urmarea Lui. Retrași din lumea păcatului, monahii, prin voință și ascultare, experiază curățenia viețuirii duhovnicești ca anticipare a fericirii veșnice.

Ascultarea rodește în sufletul monahului bucurie duhovnicească deosebită, o curățare a inimii de patimi, o așezare interioară și o râvnă puternică și profundă de a-I sluji lui Dumnezeu cu toată dăruirea.

Sfântul Siluan Athonitul zice despre cel care ascultă cu adevărat că: „...s-a predat pe sine voii lui Dumnezeu și pentru aceasta îi sunt dăruite libertatea și odihna în Dumnezeu și se roagă cu mintea curată”¹⁹.

Prin ascultarea care-l ajută să-și curățească sufletul monahul urcă pe prima treaptă, din cele trei, ale desăvârșirii duhovnicești: curățarea, iluminarea și unirea cu Dumnezeu. Ascultarea desăvârșită alungă din suflet frica și aduce dragostea. Sfântul Antonie cel Mare spune: „... eu nu mă tem de Dumnezeu, ci Îl iubesc pe El. Că dragostea scoate afară frica²⁰; nevoieța ascultării făcută din dragoste pentru Hristos este aducătoare de sfințenie, de liniște și pace. Ascultarea este temelie și începătură a tuturor lucrurilor monahului, lumina care povățuiește către faptele bune”.

Unirea și comuniunea fraților în mănăstire este întreținută cu puterea ascultării binecuvântate pe care toți monahii o au față de părintele duhovnicesc sau de stareț, raportându-se mereu la ei cu smerenie și cu respect deosebit. Prin ascultarea în numele lui Dumnezeu, monahul se unește cu toți și la fiecare se raportează ca la sine însuși. Slujindu-l și iubindu-l pe celălalt de lângă el, monahul Îl slujește pe Hristos și se jertfește pentru El. Monahul ascultă în mănăstire de părintele duhovnicesc și de stareț ca de Dumnezeu Însuși în scopul creșterii sale duhovnicești și al mântuirii sufletului său. Sfântul Simeon Noul Teolog ne învață în acest sens: „Cere lui Dumnezeu să-ți trimită un îndrumător, un părinte duhovnicesc pe care să-l ascuți ca pe Dumnezeu Însuși. Și Dumnezeu văzând râvna ta, îți va

19. Sfântul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, Editura Deisis, Sibiu 1998, 167.

20. *Patericul egiptean*, Arhiepiscopia Ortodoxă Alba Iulia, 1999, p. 12.

*răspunde El Însuși sau printr-un slujitor al Lui și te va învăța tot ce trebuie să faci, urmând voința lor, iar nu a ta proprie; prin aceștia ascuți indirect de voința lui Dumnezeu și deci ești slujitor în umilință, iar nu nepăsător și nesimțitor în trufie*²¹.

Cuviosul Paisie Aghioritul spune că ucenicul ascultător va fi vindecat de către părintele duhovnicesc: *„Un duhovnic harismatic, cu credință, care iubește sufletul și împreună pătimește cu el, pentru că știe marea lui vrednicie, îl ajută în pocăință, îl ușurează prin mărturisire, îl eliberează de neliniște și-l povățuiește la rai sau alungă gândul rău și vindecă sufletul cu harul lui Dumnezeu*²².

În mănăstire monahul nu trebuie să facă nimic fără ascultare și binecuvântare observă Thomas Spidlik: *„nimic nu trebuie să se petreacă fără binecuvântarea întâistătătorului, nici măcar lucrurile laudabile, ca de exemplu o mai mare austeritate ascetică*²³. În mănăstire ascultarea de părintele duhovnicesc are o valență uriașă; ea este considerată *„un dar al harului, o sfântă taină a Bisericii*²⁴, cum se exprimă arhimandritul Sofronie.

Ucenicul îl ascultă pe părintele său deoarece știe *„că el are discernământ și înțelepciune duhovnicească; încredințându-i sincer necazurile sale, ucenicul este ajutat să le depășească și este îndrumat prin sfaturi sau porunci. Ascultarea de părintele duhovnicesc e concretizată în îndeplinirea sfaturilor și a poruncilor pe care el le dă ucenicilor săi, fiecăruia după necesitățile și bolile lui sufletești în scopul mântuirii*²⁵.

Sfântul Vasile cel Mare cere fiilor duhovnicești ai starețului sau părintelui duhovnicesc o ascultare absolută *„precum Dumnezeu, Tată fiind al tuturor și voind să fie numit astfel, cere cea mai deplină supunere de la robii Săi, așa și părintele duhovnicesc cel dintre oameni, asemănându-și rânduielile cu legile lui Dumnezeu, cere ascultare fără cârtire. Cei care vin*

21. Sfântul Simion Noul Teolog, *Țelul vieții creștine*, Editura Anastasia, București, 1996, p. 159.

22. Cuviosul Paisie Aghioritul, *Cale către Cer, Epistole*, Chilia Bunei Vestiri, Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos, 1999, p. 35.

23. Thomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului Creștin. Monahismul*, Editura Deisis, Sibiu, 2000, p. 84.

24. Arhimandritul Sofronie, *Viața și învățătura starețului Siluan Athonitul*, Editura Deisis, Sibiu, 1999, p. 75.

25. Irénee Hausher, *Paternitatea și îndrumarea duhovnicească în Răsăritul creștin*, Editura Deisis, Sibiu, 1999, p.12.

*la învățătura binecinstirii și a cuvioșiei se cade ca după ce s-au încredințat că vor putea primi de la povățuitorul lor o asemenea știință, să arate acestuia toată supunerea și credincioasa ascultare*²⁶.

Dreapta socoteală și blândețea părintelui duhovnic îi fac pe monahii ascultători să aibă încredere în ei și să-și „mărturisească toată neputința sufletească și să se hotărască pentru o altă viață”²⁷. Sfântul Simeon Noul Teolog spune că: „ascultarea de părintele duhovnicesc aduce în sufletul monahului disciplina duhovnicească”²⁸.

Monahul ascultător este învățat să nu facă nici ceea ce i se pare bun fără voia părintelui său, căci „fapta bună făcută fără blagoslovenie nu este o virtute, ci, dimpotrivă, o abatere de la ascultare”²⁹.

Părinții spun că trebuie să „ascultăm de părintele duhovnicesc chiar dacă porunca sa e „rătăcită”, căci Dumnezeu pentru ascultare o va întoarce în bine, iar cel ce face ascultare va avea o dublă cunună în slava veșnică și dacă-l întristăm pe părintele nostru duhovnicesc, L-am întristat pe Dumnezeu”³⁰.

Model pentru monahii de astăzi poate servi ascultarea care se făcea în monahismul primar. „Regula ascultării era păzită cu atâta strășnicie și asprime, spune Sfântul Ioan Casian Romanul, încât tinerii nici nu cutează a ieși din chilia lor fără știința sau învoirea mai marelui. Ei se grăbesc să îndeplinească fără nicio cârtire tot ce le-a fost prescris de aceștia ca și cum le-ar fi venit de la Dumnezeu, încât uneori chiar lucruri fără de putință de îndeplinit le primesc cu credință și zel și se trudesesc din toate puterile, fără a se codi și le săvârșesc. Din respect pentru bătrâni nici imposibilitatea poruncii nu mai stau s-o măsoare”³¹.

Cuviosul Isaia Pustnicul spunea că monahul trebuie să asculte necondiționat de părintele duhovnicesc: „Doar ascultând necondiționat și neopu-

26. Colectiv, *Cuvinte despre ascultare*, Editura Anastasia, Buscurești, 1997, p. 11.

27. † Andrei Episcopul Alba Iuliei, *Spovedanie și comuniune*, Alba Iulia, 1998, p. 127.

28. Sfântul Simion Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, Scrieri I, Editura Deisis, Sibiu, 1998, p. 452.

29. Ierodiacon Ioasaf Popa, *Viața monahală la Sfântul Vasile cel Mare*, Editura Anastasia, Buscurești, 2001, p. 86

30. Cuviosul Pahomie cel Mare, *Regulile monahale*, Editura Credința strămoșească, București, 1999, p. 6.

31. Protos. lector dr. Justinian Cârstoiu, *Desăvârșirea creștină în epistolele Sfântului Apostol Pavel*, Editura Bucura Mond, București, 1996, p. 241-242.

*nându-se părintelui său, monahul va da roade duhovnicești și va fi liniștit, fără grijă și nu-l va amenința vreo primejdie, deoarece va fi ocrotit de harul lui Dumnezeu pentru ascultarea sa*³².

Ascultarea adevărată este lucrarea îngerească, iar prin conlucrare cu Duhul Sfânt ascultătorul își sfințește viața. Rodul desăvârșit al „conlucrării dintre harul dumnezeiesc și râvna omenească e așa-numita nepotrivire ca sănătatea naturală a sufletului și neprihănirea îngerească”³³.

Doar prin umilință neîncetată, prin exersarea îndelungii răbdări, prin nemâniere și prin comuniune cu ceilalți monahul va putea dobândi virtutea desăvârșitei ascultări. Părintele Ilie Cleopa îi aseamănă pe monahi cu îngerii și spune: „Fiindcă și îngerii tot așa petrec în cer și nimeni având voia sa, ci toți sunt supuși poruncii lui Dumnezeu și nimeni nu zice eu sunt mai mare iar tu ești mai mic”³⁴. Virtutea ascultării se întemeiază totuși pe ierarhie, acceptată firesc și de bună voie prin cinstirea monahilor mai în vârstă decât cei mai tineri. Dar nu numai către cei mai în etate, ci către toți ceilalți frați monahi arată noblețe și respect prin supunerea lor smerită. Monahii fac ascultare nu din frică, nu se supun conveniențelor sau din datorie; adevărata supunere și ascultare izvorăște din frica lui Dumnezeu, care este echivalentă cu dragostea: „Supuneți-vă unul altuia întru frica lui Dumnezeu” (Efeseni 5, 21).

Dragostea nu poate fi arătată decât prin fapta ascultării. Nu putem spune că-l iubim pe aproapele și-i slujim, dacă nu ne supunem voii lui. Călugărul se va supune lui Dumnezeu doar după ce va deprinde tăierea voii față de frații săi din mănăstire. Monahul cu adevărat ascultător nu-l defăimează pe părintele duhovnicesc și nu-și „micșorează” fratele, cărtindu-l.

Călugărul ascultător trebuie să aibă multă răbdare pentru a îndura nenumărate necazuri ale tăierii voii proprii, să se mulțumească cu ce are, cu orice i se dă, să primească orice sfat și chiar orice ocară și, în pofida tuturor greutăților, să spere și să fie luptător. Sfântul Ioan Casian pune mare preț pe ascultarea monahilor. „Și șezând în chilii și luând aminte cu toată sârguința la lucru, la citire și la rugăciune, de vor auzi bătând la ușa

32. Cuviosul Isaia Pustnicul, *Asketiconul*, Editura Buna Vestire, Bacău, 1997, p. 64.

33. Ieromonah Gabriel Bunge, *Părintele duhovnicesc și gnoza creștină după Evagrie Ponticul*, Editura Deisis, Sibiu, 2000.

34. Arhimandrit Cleopa Ilie, *Urcuș spre înviere*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Editura Trinitas, Iași, 1992, p. 11.

*chiliei lor, chemându-i la rugăciunea de obște sau la orice alt lucru, îndată lăsându-le pe toate se duc cu toată osârdia spre cele poruncite, săvârșind virtutea ascultării pe care o cinstesc nu mai mult decât lucrul mâinilor, citirea sau liniștea în chilie, ci decât toate virtuțile, pe acestea socotindu-le mai prejos*³⁵.

În general, în mănăstire monahul trebuie să asculte necondiționat, dar totuși, în unele cazuri, trebuie să-și asume ascultarea cu dreapta socoteală atât față de stareț, cât și față de frați. Chiar în Patericul egiptean găsim un exemplu frumos de ascultare cu dreaptă socoteală, când un frate datorită discernământului și iscusinței sale, l-a împăcat pe părintele său cu un sihastru vecin³⁶.

Atunci când în mănăstire se poruncește monahului ceva potrivit poruncii Domnului, care ar distruge-o sau ar întina-o, atunci este momentul ca monahul să zică: „*Trebuie să ascultăm de Dumnezeu mai mult decât pe oameni*“ (Faptele Apostolilor 5, 29). Dacă porunca ascultării e împotriva adevărului dumnezeiesc, nu trebuie să o îndeplinim. Monahul să aibă o ascultare adevărată, străină de fățarnicie, de lingușire și slavă deșartă.

Monahul nu trebuie să facă fraților săi ceea ce nu vrea să i se facă (Matei 11, 23). Tăindu-și voia față de frați și ascultând de ei liber, neforțat de ni-meni, firească, monahul se supune și ascultă de fapt desăvârșit lui Dumnezeu.

Pentru a rezista crucii pe care trebuie să-o poarte, martiriului pe care și-l asumă de bună voie, monahul, pe parcursul întregii sale vieți, trebuie să-și pună drept fundament credința tare și neclintită în Dumnezeu, să îndeplinească „*toate ascultările cu iubire, care este un dar al lui Dumnezeu*“³⁷. El se face ascultător față de părintele duhovnicesc, față de stareț și față de frați mai ales pentru că îi iubește întru Hristos. El știe că orice neascultare este o rană pe trupul Mântuitorului răstignit din dragostea-i nesfârșită pentru noi și de aceea se străduiește să fie întotdeauna atent, grijuliu, conștiincios, respectuos cu toți. Atât pe monah, cât și pe orice alt om, ascultarea conștiincioasă în numele lui Hristos îl ridică din egoismul tragic și îl așază în comuniune harică a iubirii, împreună cu frații săi, alături de Dumnezeu.

35. Colectiv, *Cuvinte despre ascultare*, Editura Anastasia, București, 1999, p. 85.

36. *Patericul egiptean, ce cuprinde în sine cuvinte folosite ale sfinților bătrâni*, Arhiepiscopia Ortodoxă, Alba Iulia, 1999, p. 419-420.

37. † Episcopul Nicolae Velimirovici, *Casiana. Învățătură despre Învierea lui Hristos*, București, 1998, p. 71.

Pentru a experia dragostea lui Hristos, monahii trebuie să se afle într-o continuă ascultare, dăruire și depășire reciprocă, să iasă din îngustimea eului lor și să se jertfească fără ezitări pentru ceilalți. *„Ascultându-i și ajutându-i pe frații săi întru Domnul, monahul scapă de ispitele și necazurile răzvrătirii, egoismului, neascultării și se odihnește și el prin răbdare și prin dragoste și îl odihnește și pe aproapele său prin purtarea lui de grijă și prin supunerea sinceră și dezinteresată. Ascultarea de celălalt nu implică doar o executare a poruncilor ci și ajutorul dat acestuia la nevoi, căci cei care se interesează de ceilalți, nepăsându-le de ei înșiși, sunt apărați de Dumnezeu și le poartă de grijă și Dumnezeu și oamenii*³⁸. Chiar dacă monahul se retrage pentru a fi numai cu Dumnezeu, el nu trebuie să neglijeze slujirea aproapelui. Prin radicalismul vieții sale, el trebuie să slujească, să asculte și să îndeplinească totul impecabil. Ascultarea este o mare jertfă la care monahul se supune și pe care o muncește în fiecare zi, cufundându-se în abisul smereniei și omorându-și voia în fața tuturor, prețuind-o ca pe cea care pune început bun virtuții iubirii.

În antiteză cu ascultarea este neascultarea. Adam și Eva au fost neascultători, primind moartea prin păcat. Cauza cea mai frecventă a ispitelor și a necazurilor pentru monah este neascultarea. Călugării, prin ascultarea lor readuc binele dintru început, acoperind păcatul lui Adam, întâiul părinte³⁹, cum spune Sfântul Vasile cel Mare.

Neascultarea monahului în mănăstire aduce dezordine, neînțelegere, risipă. Boala cea mai gravă în mănăstire este cârtirea, fiind *„mare rană și sminteală obștii, răsturnare a dragostei, risipire a urii, tulburare a păcii. De aceea fiilor, spune Sfântul Efrem Sirul, să nu cârtim când ni se poruncește, nici împotriva să nu grăim sau să ne îndreptăm prin vorbe ca și cum noi am ști mai multe*⁴⁰.

Sufletul monahului neascultător *„este mereu tulburat și răzvrătit, nerăbdător, mânios și după ce simte acut lipsa harului și ajutorului dumnezeiesc aruncă armele și începe să-i pară rău că a venit să se facă monah și își petrece zilele în neascultare și amărăciune*⁴¹.

Cel ce nu face ascultare arată că are încă o minte întunecată, neluminată

38. Cuviosul Paisie Aghioritul, *Cale către Cer, Epistole*, Chilia Bunei Vestiri, Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos, 1999, p. 103.

39. Colectiv, *Cuvinte despre ascultare*, (Sf. Vasile cel Mare), Editura Anastasia, Buscurești, 1997, p. 23.

40. *Ibidem*, p. 62-63

de harul dumnezeiesc, deoarece își ascultă pornirile subiective și pătimișe pe care i le insuflă vrăjmașul. *„Dacă rodul ascultării după Patericul egiptean a fost pomul răsărit din lemnul uscat, udat trei ani de către un ucenic ascultător, atunci rodul neascultării este pruncul pe care l-a zămislit un părinte bătrân din schit, care nu a ascultat sfatul filor săi duhovnicești de a nu pleca din mănăstire. Din aceste exemple antitetice deducem nu primejdia mare a neascultării, ci importanța covârșitoare a ascultării, a supunerii și a tăierii vocii⁴². Monahul îndată ce „fuge de ascultare, fugă de la el harul lui Dumnezeu. Îndată ce se depărtează de ascultare, se face mai neiscusit decât orice începător. Îndată ce se face nesupus, cade din scopul desăvârșirii duhovnicești⁴³.*

Cel neascultător nu poate birui patimile și vechile deprinderi. Din această cauză, arma principală împotriva neascultării e conformarea cu voia lui Dumnezeu, comunicată de părintele duhovnicesc, de stareț și de frați, încât monahul să se lepede de păcat, să se împodobească cu virtuți și să se mântuiască. Sfântul Paisie Velicikovski spune că modelul suprem de ascultare pentru monahi este Iisus Hristos.

„Toată lumea a văzut desăvârșita Lui ascultare când s-a apropiat vremea să guste patima și să bea paharul cel amar al morții. Dar, cu toate acestea, a ținut ascultarea strânsă de El. Ascultarea nu i-a lipsit niciodată..., căci zicea Lui Dumnezeu Tatăl Său: «însă nu precum voiesc Eu, ci precum voiești Tu»“ (Luca 22, 42)⁴⁴.

Monahul care își îndreaptă toată ființa spre ascultare poate fi numit ucenicul lui Iisus Hristos, deoarece împlinește poruncile Lui cu jertfire, cu credincioșie și cu evlavie.

Celor ascultători de poruncile lui Dumnezeu și următori ai exemplului Său, Hristos le spune: *„Dacă păziți poruncile Mele, veți rămâne întru iubirea Mea, după cum și Eu am păzit poruncile Tatălui Meu și rămân întru iubirea Lui“ (Ioan 15, 10).* Mântuitorul ne-a dat pilda ascultării nu ca un Dumnezeu, ci ca om prin Întrupare, prin asemănarea firii umane.

Un alt exemplu de ascultare desăvârșită pentru monah este și ascultar-

41. Gheron Iosif, *Mărturii din viața monahală*, vol. I, Editura Bizantină, București, 1995, p. 32.

42. Ibidem, p. 101.

43. Arhimandritul Sofronie, *Viața și învățătura starețului Siluan Athonitul*, Editura Deisis, Sibiu, 1999, p. 100.

44. Sfântul Paisie Velicikovski, *Crinii țarinii*, Editura Anastasia, București, 1996, p. 200-201.

ea necondiționată, supunerea cu smerenie a Sfintei Fecioare Maria veștii Arhanghelului Gavriil, că va naște pe Fiul Celui Preaînalt“, la care ea a răspuns: „*Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău*“ (Luca 1, 38). În general pentru monahi, un exemplu de urmare și ascultare sunt toți dreptii și toți sfinții care, urmând exemplul Mântuitorului, au ascultat desăvârșit de Dumnezeu și s-au încununat cu slava cerească, veșnică.

În Sfânta Scriptură este chiar prezentat un legământ al ascultării încheiat între Dumnezeu și Avraam (Facerea 6, 18). Și astăzi călugării fac legământ sau jurământ lui Dumnezeu la tunderea în monahism, când făgăduiesc lui Dumnezeu să păzească cele trei voturi monahale: ascultarea, fecioria și sărăcia de bună voie.

Ascultarea de voia lui Dumnezeu îi redă monahului cele două aripi pierdute la căderea în păcat: harul și libertatea, cu ajutorul cărora va încerca să se ridice prin zbor la cer.

Monahul de astăzi trăiește într-o lume secularizată care alunecă într-o decădere morală și pune mai mare preț pe cele materiale decât pe cele spirituale, duhovnicești. Cu riscul de a fi ademenit de tentațiile vieții moderne și de a cădea în capcanele primejdioase ale lumii păcatului, monahul rămâne ferm pe poziția sa de luptător și nu ezită când e cazul să apere cu râvnă sfințenia vieții în Hristos.

Adevăratul rol al monahului este de a mijloci pentru întreaga lume, de a se ruga pentru toți. Monahul întotdeauna a sperat la o schimbare reală a sa și a lumii înconjurătoare. Ascultarea este cea mai simplă cale de mântuire pentru lumea contemporană care este atât de marcată de autonomie. Doar asumarea ascultării de Evanghelie, de Biserică, de părintele duhovnicesc mai poate salva omenirea de păcat.

Atât la nivel personal, cât și la dimensiuni globale, ascultarea, renunțarea la sinele egoist tămăduiește bolile sufletești, atenuază conflictele, menține pacea, armonia și dragostea nu numai în obștile monahale, dar și în întreaga lume. Ascultarea este o virtute-cheie, necesară mântuirii noastre. Trebuie să ne străduim, atât călugării cât și ucenicii, să o dobândim în deplina ei curăție.